

Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuolto - Palvelukuvaus ja nykyinen toimintamalli

- Suun terveydenhuollon perustehtävänä on yksilö- ja väestötasolla suun terveyden edistäminen ja suun sairauksien hoito moniammatillisena yhteistyönä sekä lakisääteisten palvelujen tuottaminen. Iso osa suun alueen sairauksista on piileviä, joten yksilölliseen ja terveydelliseen tarpeeseen perustuva säännöllinen hoito tarkastuksineen on tärkeää, jotta vältetään raskailta korjaavilta hoidoilta. Suun sairauksien hoito on tärkeää yleisterveyden kannalta. Suun infektiolla on osoitettu yhteys mm. moniin kansansairauksiin.
- Hyvinvointialueen on järjestettävä asukkailleen suun terveydenhuollon palvelut. Hoidon jaksottaiselle toteutukselle on oltava hammaslääketieteelliset perusteet. Suun terveydenhuollon palveluihin sisältyvät väestön suun terveyden edistäminen ja seuranta, terveysneuvonta ja terveystarkastukset, suun sairauksien tutkimus ja ehkäisy sekä hoito ja potilaan erityisen tuen ja tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä potilaan hoito ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen (Terveydenhuoltolaki 26§).
- Laillistettu hammaslääkäri päättää potilaan hammaslääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja siihen liittyvästä hoidosta (laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 22 §). Myös säteilynkäytöstä ja läkehoidosta päättää hammaslääkäri.
- Suun terveydenhuollon palveluita tarjotaan pääsääntöisesti hammashoitaja-hammaslääkäri - työparien sekä suuhygienistien ja hammashoitajien vastaanotoilla hammashoitoloissa. Käytössä on myös liikkuvia hammashoitoyksiköitä, joissa voidaan tehdä suun tarkastuksia, tutkimuksia ja hoitoja. Etäpalveluita tarjotaan neuvontaa ja ohjausta tarvitseville asiakkaille mm. videovastaanotolla ja chatissa.

PALVELUKANAVAT	TUOTETTAVAT PALVELUT
<p>Kivijalka</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Hammaslääkäri + hammashoitaja vastaanotot• Suuhygienistin vastaanotot• Hammashoitajan vastaanotot• Erikoishoidon vastaanotot
<p>Liikkuvat, jalkautuvat ja kotiin vietävät palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Liikkuvat palvelut: liikkuva hammashoituhuone, jossa tuotetaan osa koululaisten asetuksen mukaisista tarkastuksista ja tutkimuksista sekä hoito• PopUp, tuotetaan osa koululaisten tarkastuksista ja tutkimuksista
<p>Sähköiset palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none">• Osa hoidon tarpeen arviosta• OmaOlo, Chat• Osa ajanvaraustoiminnasta• Osa aikojen siirroista ja peruutuksista• Esitietolomakkeet• Etävastaanotot; odottavat perheet, 1-vuotiaiden tarkastukset• Ammattilaisten välinen konsultaatio

Suun terveydenhuolto – Toiminta lukuina

TUNNUSLUVUT, KÄYNNIT JA ASIAKKAAT

	Yhteensä	Ikäryhmä 0-17v	Ikäryhmä 18-74v	Ikäryhmä yli 75v
Fyysiset kontaktit + asiointikäynnit ARVIO <i>tietoa ei saatavissa kaikista järjestelmistä</i>	231 845 + n. 32 000 <i>(Mediatri ja Winhit tieto puuttuu)</i>	78 418*	124 441*	18 844*
Fyysiset asiakkaat + asiointiasiakkaat ARVIO <i>tietoa ei saatavissa kaikista järjestelmistä</i>	123 208 + n. 14 000 <i>(Mediatri ja Winhit tieto puuttuu)</i>	30 807*	48 933*	7 442*

*kaikista kontakteista tieto on ohjeellinen, sillä kaikista potilastietojärjestelmistä ei ole saatavissa ikäryhmätietoa (tieto koottu LC ja Mediatri)

TUNNUSLUVUT, HENKILÖSTÖ

	Hammaslääkärit	Hammashoitajat	Suuhygienistit
Henkilöstö, htv	110	171	55

PALVELUKANAVAT	TUOTETTAVAT PALVELUT
<p>Kivijalka</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Kivijalassa 98% toiminnasta
<p>Liikkuvat palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Liikkuvan hammashoitolan toiminta on aloitettu vasta syyskuussa –23, joten koko vuoden vertailulukua ei ole saatavissa Käynnit 0,8%; asiakkaat 1,4%
<p>Sähköiset palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Luotettavaa tilastointitietoa ei ole saatavissa mm. erilaisten potilastietojärjestelmien kirjauskäytäntöjen vuoksi. Arviolta noin 2 % palveluista sähköisinä.

Suun terveydenhuolto – Perustelut muutosehdotuksille

	Nykyisen toiminnan haasteet ja tarpeet palveluverkon kehittämiseksi	Perustelut tavoitetilalle ja muutosehdotuksille
Asiakasnäkökulma (saatavuus, saavutettavuus, palvelutarve, palvelukanavat, toimintatavat) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Saavutettavuus on tällä hetkellä hyvä. ✗ Saatavuus on epätasaista hva:lla, hoitoon pääsy ei toteudu lain edellyttämällä tavalla koko hva:lla. Toimintatavat eivät ole vielä kaikin puolin yhteneväiset. Ennaltaehkäisevä toiminta ei ole systemaattista väestötasolla ja painottuu tällä hetkellä yksilötasolle. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Saavutettavuutta turvataan lisäämällä liikkuvia ja digitaalisia palveluita. Suun terveydenhuollossa palvelujen käyttö aikuisväestöllä on hoitajaksotyypistä. Terveystiedon moniammatillisena toimintamallina ja väestötasolla myös hammashoitoloiden ulkopuolella. ✗ Suun terveydenhuolto on osa kouluterveydenhuoltoa, jolloin koululaisten pääsy toimipisteisiin on turvattu, jos palveluverkkoon tehdään laajoja muutoksia. ✗ Vanhusväestön lisääntyminen varsinkin syrjäseuduilla saattaa aiheuttaa saavutettavuushaastetta.
Henkilöstönäkökulma 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Huomioidaan henkilöstön toiveet työnkuvassa ja sijoittelussa. Henkilökunta on sitoutunut ja motivoitunut. ✗ Epätasainen henkilöstön saatavuus, rekrytointiongelmat hva:n reuna-alueilla ja pienemmissä toimipisteissä. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Toiminnan keskittäminen isompiin toimipisteisiin parantaa rekrytointia ja henkilökunnan sijoittelua tarkoituksenmukaisesti. Pienistä toimipisteistä luopuminen tuo synergiaetua ja isomman toimipisteen osaamista pystytään hyödyntämään paremmin. Kollegatuki paranee. ✗ Oma toimipiste voi muuttua ja työmatka pidentyä.
Tuottavuus- / kustannusnäkökulma 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pyritään optimoimaan toiminnan tuottavuutta ja kustannustehokkuutta erilaisilla palveluiden tuottamistavoilla. (oma toiminta, palveluseteli, ostopalvelu). ✗ Rekrytointivaikeudet pakottavat käyttämään kallista ostopalvelua pienissä ja syrjäisissä toimipisteissä. Tilojen puute Jyväskylässä johtaa palvelujen tuottamiseen osittain ostopalveluna. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Toimintatapojen yhtenäistäminen tuo tehokkuutta ja kustannussäästöä. Toimintaa keskittämällä pystytään varmistamaan omaa toimintaa ja vähentämään ostopalvelua. ✗ Kustannusten yleinen nousu. Rekrytoinnin epäonnistuminen nostaa ostopalvelun kustannuksia.
Tilat 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Osa tiloista on hyväkuntoisia ja tarkoituksenmukaisia ja ovat osa sotekeskusta. ✗ Osa tiloista on erittäin huonokuntoisia, pieniä ja elinkaarensa päässä. Sijaitsevat erikseen sotekeskuksesta ja kysyntään nähden epätarkoituksenmukaisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kustannussäästö tilakustannuksissa toimintaa keskittämällä. Suun terveydenhuollon tilojen keskittäminen sotekeskuksiin lisää integraatiota ja moniammatillista yhteistyötä. ✗ Tarkoituksenmukainen tilojen sijoittelu suhteessa kysyntään tarkoittaa vanhoista tiloista luopumista ja uusien tilojen rakentamista.
Muut huomiot 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Suun terveydenhuolto ei ole vielä mukana moniammatillisessa toimintamallissa. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Toimintaa keskittämällä suun terveydenhuollon on helpompi olla osa moniammatillista tiimiä. ✓ Uusien sotekeskusten suunnittelussa on huomioitava suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuolto – Palveluiden kehittämisen tavoitetila

JÄRJESTÄMISEN LINJAUKSET

Järjestämisen linjaukset ohjaavat palveluiden kehittämisen suunnittelua, mm:

- *Perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon perushoidon ja erikoishoidon palvelut vastaavat alueen asukkaiden suun terveydenhuollon palvelun- ja hoidontarpeeseen ja ovat osa vaikuttavia ja tarkoituksenmukaisia hoitokokonaisuuksia.*

JÄRJESTÄMISEN LINJAUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tavoitteet palveluverkon uudistamiselle

- 1 Elämäntapasairauksia ehkäistään ja hoidetaan yhteistyössä muiden ammattilaisten kanssa
- 2 Liikkuvien ja digitaalisten palvelukanavien kehittäminen sekä palvelutarjonnan lisääminen
- 3 Toimipisteiden sijoittaminen kysynnän mukaan sekä toiminnan sijaitseminen samoissa tiloissa muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa
- 4 Ennaltaehkäisevän toiminnan ja neuvonnan lisääminen

Suun terveydenhuolto – Palveluiden kehittämisen ja toimipisteiden sijoittumisen periaatteet

Palveluiden kehittämisen ja toimipisteiden sijoittumisen periaatteet

- Suu kuuluu kehoon, elämäntapasairauksia ehkäistään ja hoidetaan yhteistyössä muiden ammattilaisten kanssa. Hoidontarpeen arvio ja etävastaanotot olisi optimaalisinta olla samoissa tiloissa muiden vastaavien palveluiden kanssa. Hammashoitoloiden tulisi sijaita soteasemien yhteydessä (mm. potilasturvallisuus).
- Toimipisteet tulisi sijoittaa kysynnän mukaan, tällä hetkellä tilat eivät kohtaa väestön kysynnän kanssa.
- Suunterveydenhuolto kuuluu kouluterveydenhuoltoon ja oppilaiden hoitoon tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat (tarvittaessa liikkuva yksikkö).
- Aikuisten suun hoito enimmäkseen hoitajaksoluonteista. Hieman pidemmät etäisyydet hammashoitolaan eivät vaaranna väestön suun terveyttä.
- Ehkäisevän hoidon ja neuvonnan toimipisteitä (ei vastaanottohuoneita) kauppakeskuksiin ja harrastustiloihin ym.